

Nr 38.

Av herr **Östling**, om beredande av ersättning åt postsparbanken för förlust i anledning av eventuell höjning av bankens inlåningsränta.

Uti en inom andra kammaren väckt motion, nr 26 vid 1913 års riksdag, hade herrar Carlson i Härrljunga och Leander hemställt, att ränta å i postsparbanken insatta medel skulle gottgöras från och med dagen näst efter den, då insättningen ägt rum, till och med dagen närmast före den, då medlen lyftas, vilken motion emellertid, sedan densamma av bankoutskottet, efter postsparbanksstyrelsens hörande, avstyrkts, blev av riksdagen avslagen.

Den debatt inom andra kammaren, som förekom vid motionens behandling, ådagalade emellertid en hos talarna förefintlig allmän åsikt att särskilda åtgärder borde vidtagas för ökande av allmänhetens intresse för postsparbanken, och framhölls därvid, att detta för närvarande allt för matta intresse mindre härrörde av tiden för räntans beräkning än därav att räntan vore för låg.

Med föranledande härav och särskilt med anslutning till den utväg att möjliggöra en ränteförhöjning, som under debatten anvisats, funno samma motionärer anledning att i en motion, nr 170, i andra kammaren till 1914 års första riksdag hemställa om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan att Kungl. Maj:t ville taga i övervägande, huruvida icke ett lämpligt statsbidrag borde ställas till postsparbankens förfogande för att sätta densamma i stånd att utbetala en inlåningsränta av 4 procent, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill detta övervägande kunde giva anledning.

Efter det sistnämnda riksdag upplösts, blev ifrågakarande motion ej ingiven till den riksdag, som därefter sammanträdde i maj månad nästföljande år, och blev fördenskull ej föremål för kamrarnes behandling.

De förändrade allmänna ekonomiska förhållanden, som av känd anledning sedermera inträtt, hava givetvis återverkat ogynnsamt på postsparbankens rörelse. Medan delägarnes behållning under tiden januari—juli 1914 ökats med omkring 600,000 kronor, uttogos under augusti och september månader tillhopa över tre milljoner kronor mera än som insattes. Ehuru denna abnorma uttagningsfrekvens, som givetvis hade sin grund i den panikartade stämning, vilken var ganska allmänt för handen inom landet under tiden närmast efter krigsutbrottet, snart nog försvann och så småningom efterträddes av mera normala förhållanden, överskjuter dock beloppet av uttagningarna under de senare månaderna av 1914 insättningarna under samma tid, ett förhållande som torde komma att fortfara så länge postsparbankens inlåningsränta i så avsevärd grad understiger den inlåningsränta, som för närvarande betalas av de enskilda sparbankerna. I ändamål att bereda möjlighet till en ränteförhöjning har, enligt vad upplysts, postsparbanken nyligen till betalning efter sex månader uppsagt alla de från banken utlämnade kommun- och inteckningslån, beträffande vilka uppsägningsrätt, enligt låneavtalen, tillkommer postsparbanken, varvid emellertid ställts i utsikt, att lånen finge hos banken kvarstå mot viss angiven ränteförhöjning. Den sålunda verkställda uppsägningen och i sammanhang därmed ifrågakämda konverteringen omfattar emellertid allenast en mindre del av postsparbankens samtliga placeringar. Största delen av dessa ligga nämligen i obligationer, vilka, inköpta under tider med låga räntor och följaktligen höga kurser, fördenskull ej lämna en sådan avkastning som motiverar en förhöjning av nu gällande inlåningsränta.

Beloppet av delägarnes tillgodohavande hos postsparbanken vid 1913 års utgång utgjorde omkring 48,000,000 kronor. En till 4 procent förhöjd delägareränta skulle alltså hava förorsakat postsparbanken en ökad utgift av cirka 192,000 kronor. Då bankens nettovinst för nämnda år belöpte sig till något över 119,000 kronor, skulle alltså berörda ränteförhöjning hava tagit i anspråk hela årsvinsten samt därutöver cirka 73,000 kronor. Enligt mitt förmenande, skulle en förhöjning av inlåningsräntan föranleda ökad insättning i postsparbanken, men då denna omständighet ej komme att under de första åren i någon mera avsevärd mån höja bankens ränteöverskott, bleve det nödigt att bereda utväg för täckande av bankens förlust under övergångstiden. Att, på sätt ovanbemälda motionärer ifrågasatt, för ändamålet anvisa ett bidrag av statsmedel, torde under numera rådande förhållanden ej böra ifrågakämmas. Då emellertid, genom beslut vid 1911 års riksdag, postsparbanken tillerkänts rätt att vid behov av medel för bedrivande av dess rörelse få i riksgäldskontoret tillgodonjuta

kredit intill ett belopp av 5,000,000 kronor mot viss angiven räntegottgörelse, synes mig härigenom en utväg given, varigenom postsparbanken kunde, till en början och så länge bankens överskottsmedel ej vore för ändamålet tillräckliga, mot framtida återbetalningsskyldighet beredas täckning av den förlust, som för banken uppkomme genom inlåningsrätans förhöjning till 4 procent.

Då jag, i likhet med ovannämnda motionärer, anser, att det ändamål, på grundval varav postsparbanken inrättats, nämligen att uppfostra och uppmuntra till sparsamhet, är ett statsintresse av största vikt, och att fördenskull medel böra banken beredas att så bedriva sin verksamhet, att densamma vinner mesta möjliga anslutning, vågar jag hemställa,

att riksdagen ville avlåta skrivelse till Kungl. Maj:t därom att, i händelse Kungl. Maj:t skulle finna lämpligt förordna om förhöjning av postsparbankens inlåningsränta till 4 procent, riksdagen för sin del medgäve att postsparbanken ägde att av den banken hos riksgäldskontoret tillerkända kredit årligen, mot framtida återbetalningsskyldighet, bekomma ersättning för den förlust, som postsparbanken finge vidkännas på grund av den ökade utgift som föranleddes genom den ifrågakända ränteförhöjningen, i den mån denna förlust ej täckes av den på bankens rörelse uppkomna vinsten.

Stockholm den 25 januari 1915

John Östling.
